

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

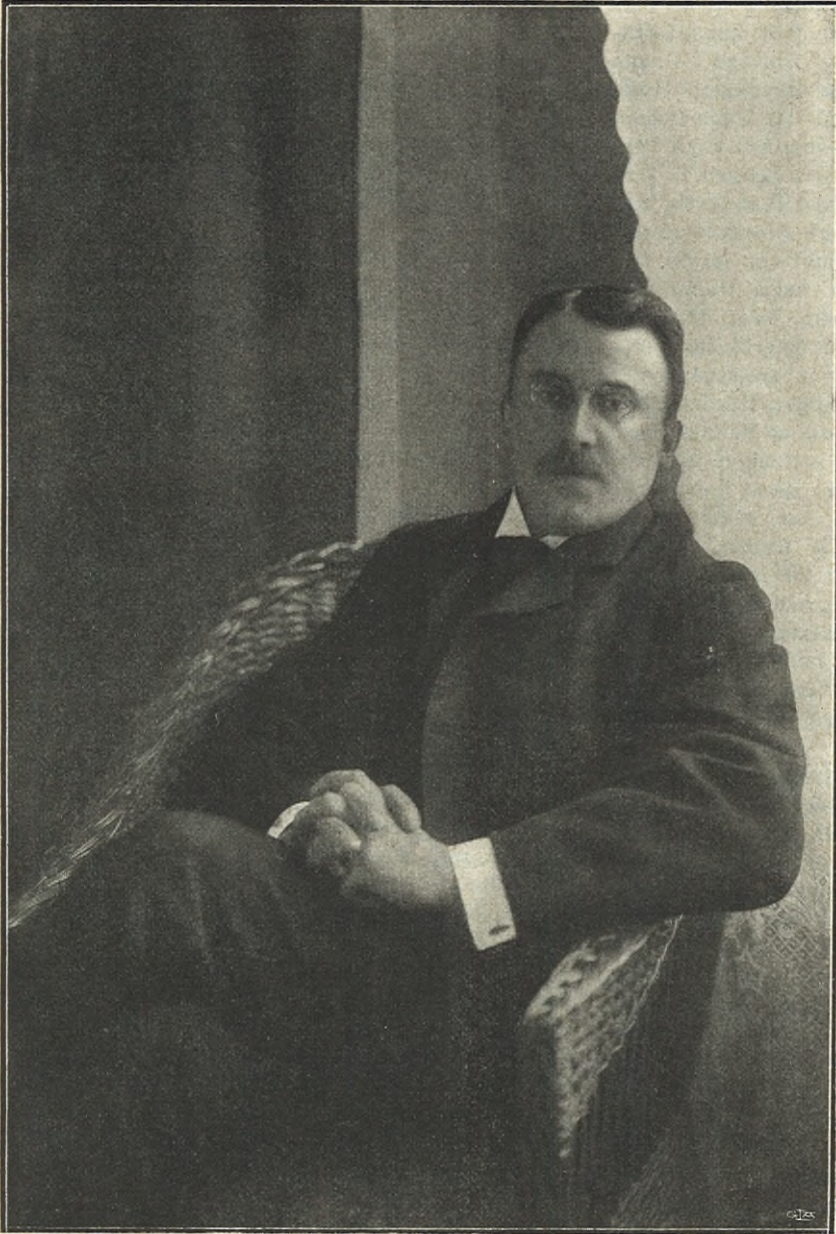

ILLUSTRERAD TIDNING

IDUN

FÖR KVINNAN OCH HEMMET

HUFVUDREDAKTÖR OCH ANSV. UTGIFVARE: FRITHIOF HELLBERG.

HENNING BERGER. PORTRATT FÖR IDUN AF HOFFOTOGRAF A. BLOMBERG.

HENNING BERGER.

MITT FÖRSTA INTRYCK af Henning Berger var inte mycket korrekt. Han ser ju ut som en hofrättsnotarie, tänkte jag. Han liknar mönstermännen på Sturegatan, med sina gipsade miner och sin presidentstaf i portföljen. Ett blekt, regelbundet ansikte, kort mustasch, pincenezglasen som hvita fläckar mot dagern. Och en låg och förbindlig röst, som tycktes skolad i någon gammal högtidlig ämbetslokal, där man framför allt fick lära sig två saker: att gå tyst och tala tyst. Och kanske också att tänka tyst.

Men samvaron blef intimare, och nu gick det åt skogen med hofrättsnotarien. Det kom lif i gipsansiktet. Det blef ett nervknippe, som ryckte och grimaserade, ibland litet väl fruktansvärdt. Rösten var inte densamma i fem

barnen ha många. Henning Bergers var — Nationalmuseum. Fadern hade nämligen någon vaktmästarsyssla där, och när portarna slog igen för allmänheten, sprang hans son genom de tomma salarna... Nu gör man visserligen klokt, om man inte strax sätter fingret på detta och säger: där ha vi ägget, där är första glimten i ögat, upprinnelsen till artisten — ty i likhet med Heidenstam och Nordensvan började Berger som en penselns man. Men om detta med muséet inte gaf honom något mera, så gaf det honom åtminstone en vackrare bilderbok än andra barn.

I sjuuttonären — han är född 1872 — drefs han af en mycket ungdomlig äfventyrlusta öfver Atlanten. Han kom tillbaka vid faderns död, men två år senare gör han om färden, och nu räcker vistelsen därborta i fulla åtta år. Det är den tiden, som skapar honom. I

minuter, och pincenez skakade som ingen härads höfdingspincenez skakar. Öfver pannan stod den svarta hårluggen som en korpffjäder...

Han talade om Amerika.

Några dar efteråt mötte jag honom ute. Han gick med nerböjdt hufvud och framskjuten öfverkropp, som om han plöjde sig väg genom osynliga människomasor. Han glömmer att han är i Stockholm, sade jag till mig. Bland hyggliga medborgare, som frukta Gud och gå på rätt trottoar. Det här är ingen marsch i medströmmen på Sturegatan, den är för motströmmen på Clark street...

Henning Berger är ett Stockholmsbarn. Upplysningen är för dem, som inte läst hans *Riddå*, ty annars är den kanske öfverflödig. Hans föräldrahem låg vid Biblioteksgatan (eller Norrmalmsgatan, som den då hette). Från hans barndom antecknar jag en sak, som han själf tycks fästa en viss betydelse vid. Om det är något vi bruka minnas med glädje, så är det våra första lekplatser. Hufvudstads-

början lefva artistdrömmarna; redan i Stockholm hade han gått på Tekniska skolan och Konstakademien, där han som tusen andra ritat antik. Nu söker han sig till den berömda *Palette-and Chisel club* i Chicago, och det blir lefvande modell och mycket arbete och mycket ungdomslif, inte alltid på tillvarons gladaste sida. Jag fruktar till och med att han får se den andra oftare. På ett ställe i sina Amerikaskisser har han ett uttryck: gå igenom ekluten. Den väntar litet hvar som stiger i land där borta med målet att bryta sig fram, menar han. Så har väl Henning Berger fått sin del.

Emellertid gick det till slut honom som Heidenstam säger om sig:

Jag hade böcker hemma på min hylla.
Jag skönjde världen genom tryckarsvärta
och genom trasorna, som hängde ned kring tiggarns
bröst.

Jag såg den evigt med min kalla tanke
och mitt varma hjärta.
Jag kände tidens härsfri genom skrälet.
Jag vred, jag knep mitt kolstift som i hopp
att få det glöda; och så drog det opp —
en fot, en häll! Då bröt jag sönder kolet.

Han slungade ritbrädet, och medan han drog sig fram genom en anställning på ett ångbåtskontor, blefvo de andliga intressena, kunskapsörsten och diktarbegäret, det allt öfvervägande i hans lif. *Newberry*-biblioteket tog det mesta af hans lediga timmar.

— Ibland tycker jag att det är det enda jag har att tacka Amerika för, säger han. Jag vet att det naturligtvis inte är så. Ekluten gaf mig väl sitt också. Men på biblioteket upplefde jag i alla fall mina lyckligaste stunder, och där täppte jag de värsta sprickorna i min afbrutna bildning...

Och dock, det hvita landet drog och drog. Det ville inte gå att skära af allt som band vid gamla ansikten och gamla gator, och en vacker dag 1901 var Henning Berger hemma igen. Ty bara här var hemmet — den rätta luften, det rätta språket, de rätta ögonen, handtryckningarna, skratten, tårarna, dumheterna.

Samma år låg i boklådan hans författardebut: *Därute*. På omslaget satt en ohygglig gorilla, som i ena tassens höll en liten dinglande börsman och i den andra kramade ihjäl en stackars människopyssling. Apan skulle föreställa Amerika.

Boken, en skissamling, gjorde succès och sköt med ens sin författare i förgrunden bland de yngre. Vi hade nog skildrare förut af den stora dollars- och revolverkontinenten, men ingen som tycktes i så hög grad besitta det riktiga väderkornet, smittan i blodet, magnesiumblixten i ögat, när det gällde att gripa och återge några af de millioner lifsöden, som rusa fram mellan skyskraporna, på asfalten, i luftbanorna och tunnlarna, öfver, på och under jorden — till seger eller nederlag, till ett millionärspalats eller en rännsten. Han hade själf varit med i myrstacken. Han hade ömkat och hatat, men framför allt studerat den. Och nu gaf han en del af hvad minnets bloc notes

samlad, en serie lifsbilder, sammanpressade i formen, sedda af ett målaröga, som alltid kunde glädja sig åt färg och linjer, om det annars var föga att glädja sig åt. Det luktade Amerika af den lilla boken. Ja, sade man sig, så måste det se ut, så måste det gå till "därute". — Jag minns, att skildringens styrka slog mig. Och jag erinrade mig plötsligt en annan Amerikafarares. Knut Hamsun, galghumoristiska suck (i *Fra det moderne Amerikas Aandsliv*): Jag har i dag sett en stad, som heter Chicago, och min innerliga bön till Gud är att jag måtte slippa se den en gång till...

Skisserna ge med ögonblicksfotografiens skärpa en handfull af gatans typer. Det är mannen, som lyckats, som amerikaniserats till den grad att han dödat hvar tanke på sitt gamla fosterland, usurpatorn med nerver af stål och ett par hvita ögon i ansiktets järnmask. Och det är den arbetslöse, vacklande dödstrött genom solbrinnande avenyer, knäckt i knäna, med tungan torkad mot gommen, medan han stafvar på skylten, där ett jättestort, fradgande ögläs är afbildadt: Största glas öl i hela stan, iskallt, endast fem cents! Det är alla möjliga problematiska existenser, som glida som ålar genom samhällets gytta, det är de som försvinna och de som flyta ofvarpå, ingen vet hur, som markis Chevelli med sitt Mefistorskägg, sin monocle och sina ficklån. Alla eller nästan alla ha de ett drag gemensamt: ångesten i blodet, piskknallen för örat. Deras lifstempo är ett furioso.

Bergers nästa bok, *Ridd* (1903), har i mycket en annan takt öfver sig. Det beror naturligtvis först och främst på att den rör sig med en annan milieu: Stockholm. Författaren är hemma på sin ungdoms gator igen, och ekot från det stora helveteslarvet därute har börjat domna. Hans röst blir djupare och lugnare. Hans öga blir mera inåtvändt. På samma gång stiger i hans bröst allt starkare den känsla, som väl alltid funnits där, men som världsmetropolens feberlif prässat till botten, därför att den, som alla starkare känslor, tog för mycken tid och kraft i kampen: jag menar sympatien för och lusten att dröja hos de små i samhället, de fattiga, utstötta, förlorade. Han blir som Görki — fast naturligtvis i mindre skala, eftersom hans erfarenhetscentrum är så långt mindre — de urspårades diktare. Olyckan blir den slagruta, med hvars tillhjälp han söker upp källsprängen i en människosjäl. Han vet att för att hitta människan måste man i våra dagar så ofta börja med att skrapa af samhället. Och de som gjort detta med sig själfva, de som af en eller annan anledning, genom laster, misstag, brott eller olyckor, kommit en smula på sidan om "det honette Samfund", de bli de tacksammaste objekten, ty de tala tydligast. Det är som inte bara kroppen, utan själen också sutte naknare under ett trådsittit plagg...

Den gamle annonsagenten, som jagar efter sin lotterichimär och dör på en vindskupa som det fattigaste af allt fattigt, Stanislaw Podorsky med sina kärleksfantasier krossade af ett ridspöslag, kafékunden, som inte törs gå hem till sina tomma rum — alla äro tagna på prickerna ur det lif, som dagligen snuddar vid oss och som vi kanske inte bästa märka. Men längst minns man bokens ända sak, *En Kungsholmsromans*, historien om sommarnattsblondinen, som spolats bort i människoströmmen efter sin korta kärlekssaga. Det är tusens öde i ett, och det ger eko,

Åter gå ett par år. Henning Berger har sitt journalistarbete, och midt i detta gäller det att få så pass andrum, att han kan hinna samla sig till något helt och större än novelletterna. Det kommer till sist — har kommit nu mot julen med hans nya bok, *Ysail*, tills

datum hans förnämsta verk och det fylligaste uttrycket för hans diktarkynne. När detta skrivnes, är bokens öde i kritiken och handeln ännu okänt, men det borde icke kunna bli mer än ett. Det är en på sina ställen fullkomligt fascinerande berättelse — fascinerande genom stilens impressionistiska kraft, dess måleriska glans, liksom genom berättelsesträdens starka spänning. En anmärkning skulle gälla att det understundom blir litet för mycket af det goda, att författaren i sitt begär att få in så mycket som möjligt slår öfver i det krampaktiga och tröttar läsaren. Skildringen läggs sidtals för rent utvärtes; målarögat dominerar. Taflorna darra som kinematografbilder.

Men det är en stor och intensivt känd berättelse om kamp och svältår, om en hungrigs feberlif, medan arbetet dröjer, en tillvaro kastad mellan mörker och de blå lågorna öfver miljonhallucinationer. Jag behöfver knappt tillägga att det är Amerika — Chicago — som är skådeplatsen. Den unge svensken Hugo Nordling har kommit öfver för att fånga lyckan med ett uppfinningsprojekt, som han har i bakfickan. Si får han "gå igenom ekluten." Han för pariaslifvet för dagen, bedöfvande sig när han har tillfälle och plötsligt stirrande skräckslagen ur bedöfvningen mot en grym och naken tillvaro. Under allt detta träffar han på ett kafé en ung zigenska, Ysail, förhåxas af hennes sfinxskönhet, den österländska mystiken öfver hela hennes uppenbarelse, kommer samman med henne några gånger, tills historien slutar med att han blir ränad af hennes band och hittas en vintermorgon halfnaken och halfdöd ute på marken... Men då är hans lycka redan på uppmarsch: han har plats på ett ingenjörskontor, och han går framåt. Många år efteråt, då mr Northing för längesedan är gift och har sitt palats, kan han tänka tillbaka på de förfärliga genombrottsåren. Och då stiger Ysails bild upp, men halft överklig som en feberfantom. Hon blir "ett med den stora staden, gatan, natten — en svältens fantasi, en hungerdröm..."

Det finns bland berättelsens alla episoder ett par tre, som särskildt nita sig fast. Först och främst det kapitel, som kallas "Sagan om lilla Lisa". Det är en mycket vanlig historia om en stackars liten dansös, som har ett lungsiktigt barn och som mister både sin plats och barnet och går i sjön, men den är gifven med en innerlighet och en lyrisk ton, som ställer den bland det högsta Berger åstadkommit. En annan episod ger oss en milljonärsvilla i natten. En karl står med en slangspruta och öser sjöar af vatten mot en ruta — för att dollarsfursten innanför skall inbilla sig, att han är på sin lustjakt och på detta enda sätt få en timmas sömn. En tredje tafla slutligen visar oss ett människokryp utan armar och ben, släpande sig fram på tråklossar med sitt bettleri. Myntet stoppas i munnen på honom; så hasar han sig vidare till krogen, spottar ut det och kyparen slår ett mått whisky i gapet...

Det är som dessa bägge sista bilder gifvo de två polerna af människovärlden hinsidan det stora vattnet.

Henning Berger är impressionist, om man ser på hans förmåga att fånga ögonblicket, att med några få och precisa drag ge det väsentliga i ett ansikte, ett landskap, en dager. Öfver hufvud sysslar han gärna med belysningseffekter. Artistögat är ständigt vaket. Hans penna har en radernåls skärpa. Både i manéret och valet af ämnet för hans konst tankarna till Steinlein, den store parisiske skildraren i blyerts och färg af gatans lif, af dramerna från Batignol, af blusmännens och

le trottings lycka och sorger. Jag har någon gång förut skrivit om honom (Berger), att "hans hjärta darrar i gatans skuggspel och hans hand vill söka de betrycktas och förföljdans, liksom hans öga helst stannar vid ögon i feber eller med olyckans döende pupiller."

Vår skönlitteratur i den dag som är begåfningar af större andlig volym och subtilare läggning än Henning Berger, men på det område, som är hans, har han icke många jämbördiga. Hans konst har icke talat, innan den kunde tala rent, ty hans litterära samvete hör till de osvikliga. Det har gjort sitt till hars framgång och det ger löften om mera — om nya och kanske större segrar, som alla vännerna till hans författarskap önska honom och skola glädjas åt.

BO BERGMAN.

EJ MÅNGA ORD

torde behövas för att motivera det sakförhållandet, att Idun i detta nummer ej meddelar några bilder från kungafestligheterna i Kristiania.

Öfver den journalistiska synpunkten står här gifvet den nationella, och denna senare har bjudit oss att icke på något vis delta i celebrerandet af en tilldragelse, hvilken så att säga sätter kronan på det verk, som framsprungit ur det norska folkets eller åtminstone dess ledares svek mot Sverige och den vördade monark, som för ej länge sedan också var deras.

Det är emellertid ej unionsupplösningen och den nyvalde konungens intåg i och för sig, som förestafvat vårt handlingssätt i detta fall. Den förra kan ju måhända blifva vårt land till nytta i flere hänseenden, och det senare är blott en följd af upplösningen. Nej, det är hvad som framgick af hr Michelsens bekanta indiskretion före kungavalet, nämligen att den danske prinsen, den ridderlige konung Karl den femtondes dotterson, synes hafva varit på väg att af norrmännen låta locka sig att redan i somras, före Karlstadskonferensen, komma till Norge och usurpera dess ännu ej statsrättsligt lediga tron, med andra ord att draga svärdet mot frände och frändeland — det är den inblick bakom kulisserna, denna indiskretion gifvit hela det svenska folket, som kommit detta folk att rygga till. Det är ock den, som stadfast vårt beslut att i Idun förbigå kungahyllningen i Kristiania, då ju ännu ingen tillfredsställande förklaring öfver nyssnämnda planer af vederbörande afgifvits. Vi äro ock öfvertygade om, att vårt handlingssätt i denna sak skall gillas af flertalet fosterländskt sinnade kvinnor och män, för öfrigt af en hvar, som anser att en ärligt uttalad mening ock bör beledsagas af en motsvarande tillämpning.

Det är ej endast unionsbandet, som brutit detta år; många af de fina trådar, som förena de skandinaviska folken med hvarandra, hafva mer eller mindre oförmärkt slitits utaf. Och hur önskligt det än vore, att de snart åter kunde sammantvinnas, att samhörigheten frändelanden emellan kunde visa sig i förnyadt intimt samarbete, så är nog det svenska folket medvetet om, att det torde dröja rätt länge, innan vi komma därefter. Till dess måste vi svenskar stå för oss själfva, och vi kunna det, om vi blott vilja. Och under tiden borde vi förmå hinna med att lösa många af de viktiga frågor här hemma, de där ännu vänta på sin lösning.

För Idun
FRITHIOF HELLBERG.

Sagermans Tvätt-pulver "Tomten"

H O N.

HON HAR kommit till mitt hus
med sitt hopp, med sitt ljus
och med rosenröda skyar ur sin himmels
höjd.
När min panna brann i kval,
har hon strukit den sval,
har hon bjudit mig att dricka sina läppars
fröjd.
Och när allt var mörkt om mig,
har hon hviskat i mitt öra: "Jag vill vara
hos dig!"

Här var trångt, här var smått,
och knappt féernas slott
min kära vore värdiga hvälvva sig om.
Men hur allt, ja, hur allt
tog en förvandlad gestalt,
och hur taken blefvo högre, när prinsessan
kom —
tills jag undrade på,
hur förr jag gick i rummen och kallade dem
små!

Och hur solen lyste skönt
öfver dörrarnas grönt,
öfver rosor och syrener och spädlysa blad,
och hur hvarje liten sak
fick en underbar smak,
en skönhet, en doft, ett jag-vet-icke-hvad,
ett anlete, ett sinn,
sedan hon, sedan borgens härskarinna tåg
in!

Längs väggen steg min värld
med pansar och med svärd
i mattade gravyrer och trånga ramars mått —
se, som rörda af en fé
i själen fyllde de
likt porträtter ur en ansal i ett kejsareslott.
Och tidehvarfvens rund
förenade sig trolskt omkring min lyckas
stund.

Jag sade till min Fröjd:
"Låt oss dikta bredd och höjd,
låt oss drömma nu oss själfva ett konungabo.
Ty är mycket klent och armt,
allt blir stort och rikt och varmt
af kärleks unga vilja och af ungdomens tro.
Så vid vår låga härd
vi trona högt som örnar öfver dalarnas värld."

Då jublade hon till,
som hon ensam kan och vill,
då slog hon sina armar om min nacke blott:
"Var tackad alltid, du,
som nu — och nu — och nu —
för allt mitt sköna rike och mitt strålande
slott!
Ditt slott, ditt slott, min prins,
är det stoltaste och ljusaste och skönaste,
som finns!"

Men jag talte allvarsam:

"Se, min tron är spe och skam,
min skatt är nöd och kamp för hvart pul-
sarnas slag.

När du mitt öde mött,
skall du sist ej sänka trött
ditt sorgsna lilla hufvud under vingen en
dag?"

Hon såg blott djupt i blicken in
och hviskade i jubel: "Jag är din — din —
din!"

Mina fiender, välan,
jag är ej en ensam man,
Jag följs af hennes tankar som min vakt,
ehvar jag går.
Jag är hård mot lansars kraft
af en mäktig trolldomssaft,
bepröfvad emot hatets som mot kärlekens sår.
Och framför mig i mitt krig
min segerlycka sjunger: "Jag vill vara hos
dig!"

K. G. OSSIAN-NILSSON.

»I MÖRKER OCH DÖDENS SKUGGA...»

H OS FORNTIDENS greker och romare var
det sed, att ett barn, som föddes på
något sätt vanlottadt, brukade utsättas till en
mer eller mindre grym död. I vårt land un-
der hednatiden ägde af samma skäl en fader
rätt — åtminstone en själftagen rätt — att knä-
sätta eller förkasta sitt eget barn. Vi hafva
för längesedan genom kristendomens och civi-
lisationens inflytanden kommit därhän, att ett
sådant tillvägagångssätt icke vidare kan ifråga-
komma. Men huru många af våra tusentals
stackars vanlottade barn: blinda, döfstumma,
idioter, eller ännu hellre sådana med flere af
dessa lyten, gå icke en ännu grymmare lott
till mötes än deras olyckskamrater under hedna-
tiden. De äro en börda för sig själfva, sina
närmaste och för hela samhället. De hafva
ingen rätt att fordra vare sig huld eller skydd.
De kunna icke klaga sin nöd. Har du för-
sökt att sätta dig in uti, huru en sådan till-
varo kan gestalta sig?

Oftast tillhöra sådana olyckliga barn — och
jag tänker särskildt nu på dem, som äro på
en gång blinda och döfstumma eller blinda och
sinnesslöa — de allra fattigaste och uslaste
hem, där, äfven om vilja att göra något och
förståelse af deras nöd funnes, fattigdomen
omöjliggör, att någon hänsyn kan tagas till
beredande af lämplig vård eller uppfostran af
dessa arma. Den nakna sanningen är också
den, att i många sådana hem gör man allt för
att kon och grisen måtte trivas och ha det
bra, ty det vore ju en ekonomisk förlust, om
något skulle taga vid dem, då det däremot
vore en ren vinst, om man blefve befriad från
en sådan där "stackare".

Huru många af de olyckliga barn, det här
gäller, födas icke till världen, förstörda till
själ och kropp på grund af föräldrars eller för-
fäders uppenbart syndiga lif. "Gud låter icke
gäcka sig." "Fädernas missgärningar" kunna
gå igen på barnen redan i första led. Man
gör mycket i våra dagar för att "rädda" de i
ena eller andra afseendet "fallna", men de
olyckliga offren för deras synder — gent emot
dem inser man icke eller erkänner åtminstone

Brud- & Bröllops-

sidentyger, i hvitt, svart och kulört, sista nyheter
i ouppnådt urval från 90 öre till kr. 13 pr mtr.
Sändes tull- & portofritt direkt till privata.
Profver omgående franko.

Schweizer & Co, Luzern S 5, (Schweiz).

Sidentygs-Export. — Kungl. Hoflev.

icke, att man har stora förpliktelser. Sådana
varelser hafva godtgörelse att fordra såväl af
samhället i sin helhet som af den enskilde,
för hvad de oskyldigt och ofrivilligt måste lida.

Sedan 1886, då Skolhemmet för blinda döf-
stumma i Venersborg började sin verksamhet, har
där tillfälle till undervisning och vård för kortare
eller längre tid beredts åt mer än 50 vanlottade.
När alla dessa måste lämna skolan, återstod
för dem intet annat val än att återvända till
sina fattiga, mången gång usla hem. Rö-
rande de bildbara kunde man ju nästan fråga
sig, om man har gjort dem någon tjänst ge-
nom att uppfostra dem och sedan störta dem
tillbaka i eländet, som nu måste kännas dub-
belt bittrare, sedan de smakat något bättre.
T. o. m. den begåfvade blinde döfstumme Johan
Nilsson har genomlevvat 6 långa år i sitt hem,
oförstådd och försummad, och hans utseende
vittnar om, hvad han därunder lidit till både
själ och kropp.

Den enda utvägen att hjälpa dem, som kun-
nat tillgodogöra sig undervisning och förvärfvat
en viss arbetsfärdighet, låge uti *upprättandet*
af ett arbetshem, där de under lämplig vård
och tillsyn kunna tillgodogöra sig, hvad de
lärt och möjligen genom sitt arbete i någon
mån bidra till sitt uppehälle, där de också
vidare kunde utvecklas i andligt afseende eller
åtminstone behålla, hvad de med så stormöda
kunnet tillägna sig, — men hvar finna medel
därtill?

I våras bildades i Stockholm på initiativ af
fru Eva Wretman "Föreningen för vård af
vuxna blinda, som äro döfstumma eller sinnesslöa,"
och räknar den för närvarar de öfver 500 medlem-
mar, med ett kapital af omkring 5,000 kr.
Styrelsen består af följande personer: Rådman
J. Wretman, ordf.; fru Eva Wretman, f. Natt
och Dag, kassaförvaltare; fru Anna Vestman,
f. Bergström, professor Sv. Ödman, apotekare
A. Murray, fru Woods-Beckman, biskopinnan
M. Keijser, landshöfdingskan Fr. Lothigius
och fru Elisabeth Anrep-Nordin (samt notarien
Axel Alexandersson, sekreterare). Medlem af
föreningen kan hvar och en blifva, som erlåg-
ger en årlig afgift af minst 1 kr. eller en gång
för alla minst 25 kr., och som behjärtar och
gillar föreningens syften. Anmälan om inträde
i föreningen kan göras hos fru Wretman eller
fru Nordin.

Föreningen har gjort till sin första uppgift
att upprätta ett arbetshem, där sådana blinda,
som nämnts, efter genomgången lärokurs kunde
finna ett stadigvarande hem. Detta "*arbets-*
hem" öppnades i Venersborg och började sin
verksamhet den 10 sistlidne oktober med inta-
gande af 6 skyddslingar. Den förste, som
anlände, var just ofvannämnde Johan Nilsson.
Hans glädje och lycka att åter vara bland
människor, som förstå honom och kärleksfullt
behandla honom, måste ses — de kunna ej
beskrivas. De öfriga äro blinda sinnesslöa.

DRAPERIERtvättas eller färgas billigast och bäst af **Örgryte
Kemiska Tvätt- & Färgeri A.-B., Göteborg.**

Det lilla Arbetshemmet disponerar en våning af fem små rum, däraf två användas till sofrum, gossarnes och flickornas, två till slöjdrum, så små, att vi näppeligen där kunna ställa upp fem väfstolar, och det femte lilla rummet användes till mat- och läsrum.

Redan när vi nalkas huset, där hemmet är beläget, så se vi en enkel skylt, "Arbetshemmet för blinda", och det gör ett hemtrefligt intryck med de fem fönstren åt gatan, försedda med enkla rutiga gardiner i grönt och hvitt. Grönt är hoppets färg och grönt är också Arbetshemmets. "Nej, så hemtrefligt, så förtjusande," utbrista de, som göra det lilla hemmet ett besök. Allting i grönt, alla möblerna grönlaserade, enkla, utan den ringaste prydnad, men icke dess mindre så hemtrefliga.

När vi nyss trädde in i tamburen, öfverraskade vi skyddslingarna vid deras arbeten, midt uti en sång, som icke störde fliten. En sång! Ja, de fyra blinda sinneslöa äro i detta afseende synnerligen väl begåfvade. De kunna ju höra. Musiken innefattar för dem allt hvad vi kunna tänka oss af jordisk glädje. När de få sjunga för några besökande, händer det aldrig, att man säger dem: "Nu är det nog", utan att de svara: "Tack, så mycket." De äro så innerligt glada och lyckliga öfver hvarje tillfälle att få sjunga.

Den ständiga tillsynen utöfvas af en förut i Skolhemmet såsom sköterska pröfvad vårdarinna. Hon skall vara "mamma" för sina stora barn, hjälpa dem till rätta, hålla rent och snyggt, se till dem under arbetet o. s. v. Söndag e. m. är hon ledig, likaså äfven onsdag e. m., då en af slöjdlärarinna i Skolhemmet vistas hos dem för särskild tillsyn af arbetet. På söndagen kommer en af de andra lärarinna till dem under vårdarinna's fritid. Men det är blott en tids- och penningsfråga, huru länge det kan gå utan en driftig väflärlarinna på stället, ty väfnad är och blir nog det arbete, som i alla afseenden kommer att gifva bästa resultat. Deras redan förvärfvade färdighet härutinnan visar, att arbetsskickligheten bör kunna drivas ganska långt. För öfrigt få de binda borstar, fläta rotingsitsar, knyta hängmattor. För tillfället knyta de "solf" till väfvarne o. s. v.

Deras dag är så indelad, att de stiga upp kl. 1/2 7, få sin frukost kl. 1/2 8, så göra de en kort morgonbön. Därefter skola de arbeta fr. kl. 8—10, äro lediga till kl. 11, då arbetet återigen börjas och fortgår till 1.45, då de äta middag. Kl. 4 börjar arbetet igen. Kl. 5 är en viktig stund på dagen, ty då få de sitt kaffe, — de tycka nog de också, att "kaffetären den bästa är", och äro både glada och stolta öfver att nu få kaffe hvarje dag. Sedan få de återgå till arbetet till kl. 6 eller 1/2 7, då de få sjunga eller läsa efter behag, antingen hvar och en för sig eller också läser någon högt för de andra. Johan kan ju icke deltaga vare sig i sång eller gemensam läsning. När han har slutat arbetet, sätter han sig ned vid sin bok, läsande och begrundande, ostörd af de öfrigas sång eller läsning. Kl. 8 få de sin kvällsmat, göra så aftonbön, och kl. 9 böra de gå till sängs. Om söndagarna gå de hörande vanligen till högmässan och glädja sig däråt flere dagar förut.

De glädja sig som barn, och de äro ju i själfva verket stora barn, som aldrig blifva vuxna. Behandlingen af dem är sådan, att den måste passa för de små barnen i stor form. Det fordras allvar och bestämdhet, kärlek och mycket tålmod för att komma till rätta med dem, men vi hafva godt hopp om, att de skola förblifva de "öfördärfvade barn", som de hittills varit. De skola nu icke allenast lära ett sammanhängande, intensivt arbete. De måste också lära sig att motsvara de mil-

daste fordringar man kan ställa på vuxna människor. De skola lära att sköta sig själfva, att bädda sina sängar o. s. v. och allt detta kommer att taga sin rundliga tid.

De äro icke alla lika hjälplösa, och det är glädjande att se, huru de bättre hjälpa de sämre, men de senare blifva härigenom ofta bortskämda af de förra. Det ligger något moderligt äfven hos sådana vanlottade, som tager sig uttryck just i deras beredvillighet att hjälpa sina svagare kamrater, det verkar uppfostrande på dem — de känna också glädje öfver ansvar och uppfyllda plikter.

Man kan icke undgå att förvåna sig öfver, huru ofta dessa skyddslingar lika väl som deras f. d. kamrater i skolan utropa: "O, jag är så glad, så glad!" Det kan ju synas, som om deras lif vore så fattigt, så vanlottade som de äro. Förklaringen är, att hoppet om det ovanskliga arf, som väntar dem däruppe, är en så outtömlig glädjekälla för dem, att den till fullo uppväger, hvad de här gått miste om genom förlusten af synen m. m. De hållas alls icke i någon falsk föreställning om, att de icke hafva en stor börda att bära i lifvet. Tvärtom, vi göra det så klart för dem, som det är möjligt, hvad det vill säga att vara blind, men framhålla också för dem på samma gång, att när de en gång genom döden blifva befriade från dessa lyten, skola de för evigt blifva änglarna lika. Mätte deras lif så i inre som i yttre måtto alltjämt få vara så fridfullt och lyckligt, som det nu synes!

För att detta arbetshem skall kunna existera, är det emellertid nödvändigt att det får röna uppmuntran af allmänheten i form af pänningebidrag, ty afkastningen af 5,000 kr. är ju icke mycket att komma med. Särskildt har nu bösättningen, så enkel den än är, dragit stora kostnader, och de 800 kr., som vi därtill ägt, kunna ju icke betäcka utgifterna. Icke heller kan man påräkna att för eleverna skall kunna betalas någon större årsavgift från deras respektive målsmän. Därför äro vi i hög grad hänvisade att vädja till allmänhetens offervillighet.

Med denna skildring har afsetts att gifva allmänheten någon kännedom om arbetet bland de mest vanlottade af alla och särskildt om det nya Arbetshemmet och dess betydelse. Om Skolhemmet kan den, som så önskar, erhålla ganska utförlig kännedom genom dess årsberättelse 1904—1905, som fås mot insändande af 5 tio-öres frimärken till undertecknad, adress Venersborg.

ELISABETH ANREP-NORDIN.

EN PIANOLEKTION. EFTERLÄMNAD NOVELL AF HELLEN LINDGREN.

(Slut fr. föreg. nr.)

HAN HÖRDE ett hviskande samtal därutinnan för, moderns öfvertalande röst, och innan han visste ordet af, stod fröken Isabel framför honom.

"Jag är så ledsen," började hon, "jag skäms så..."

Han afbröt henne taktfullt, som om intet händt:

"Vill fröken sitta ner, så kunna vi börja vårt à-quatre-mains."

Hon lät icke säga sig detta två gånger. Herr Werner spelade, som om han aldrig sysselsatt sig med något annat. Utom musiken hörde man endast: ett och tu och tre och fyra i rummet. De voro så förekommande mot hvarandra som möjligt. Före herr Werners stora löpning varnades han med ett: "Kom ihåg fingersättningen". I öfvermåttet af sitt nit ville han trampa pedalen, men hen-

nes fot var redan där. När de slutat, var han andfädd af ifver och tanke och fingeransträngning. Det var ingenting annat att göra än att taga afsked.

Någonting i hans sätt förvånade och skrämde henne. "Herr Werner ämnar väl fortsätta att spela," sade hon, då han stod där tvekan framför henne.

Det gick icke efter beräkning, märkte han. De blefvo verkligen åter främmande för hvarandra. Det var som om ingenting händt. Och nyss hade de gråtit i hvarandras sällskap, d. v. s. hon hade gråtit.

"Jag tror inte det," svarade han på hennes fråga, och för att vinna tid — han ville icke gå — spjade han omkring i rummet efter ett nytt samtalsämne, och då han icke fann något, upprepade han svaret i en annan form: "Det är högst osannolikt."

Men han kunde icke bedyra detta för tredje gången, han måste hitta på något annat för att hålla sig kvar. Han skulle gärna säga en dumhet, hvad som helst, bara han fick dröja. Med ens var hon för honom en flicka i ett förtrolladt slott. Drömmaren började spinna på guldtråden. Ingen hade sett henne, ingen skulle få se henne, innan hon var hans och förlorad för alla andra. Där hade han det ju, där bland notpapperen låg ju ämnet han sökt. Han skulle åter få se henne rodna som nyss och höra hennes stämma skälfva. Hvarför hade han ej sett detta förr än nu i sista stunden?

"Men säg mig nu," sade han, "hvarför hade ni så brådtom i dag?"

"Åh, just för ingenting," sade hon och rodnade verkligen.

"Ni vill icke säga det!"

Hon steg upp från stolen orolig och med ett lätt uttryck af förvirring, och när han icke ville släppa henne med ögonen, utbrast hon nästan otåligt, i det hon trotsigt skakade på hufvudet liksom för att bekräfta sina ord: "Det är inte värdt ni försöker, ni får inte veta det," och med sakta röst, "ni minst af alla."

"Hvarför?"

"Därför att jag inte vill."

"Tack för det svaret," sade han allvarsamt.

Hon skrattade. "Det är ingenting att skratta åt," sade han dystert. "Det gör godt att höra de orden. Jag kan icke säga dem, hvarken "jag vill" eller "jag vill icke". Det är mitt lufs tragik." Hastigt tagande en annan ton tillade han med en skalk i ögat: "Men om jag nu vet er hemlighet i alla fall."

"Ni vet — ni?"

"Ja, just jag. Låt mig nu få höra det. Man spelar inte som ni utan att komponera. Jag förstår musik, fröken Isabel. Hvarför rodnar ni, om jag icke gissat rätt."

"Herr Werner då — ni vet i alla fall inte..." Hon var hjälplös och brydd och äfven litet smickrad, hon visste knappt hvad hon sade. "Mamma är ju den enda, som hört detta sista..."

"Och jag blir nu den andra. Jag känner mig stolt öfver att komma näst efter henne."

De blefvo båda förlägna vid de sista orden. Det var ju nästan, som om han bedt om hennes kärlek, och när han fortsatte, förekom det honom nästan, som om han gjorde det.

"Ni förolämpade mig nyss, fröken Isabel, ni behandlade mig som en skolpojke med ert "jag vill icke". Det hör icke hit, om det behagade mig eller icke, ni är i alla händelser skyldig mig upprättelse. Men välj, säg nej än en gång, så går jag."

"Men, herr Werner, det här är ju löjligt."

"Löjligt eller icke, ni måste böja er. Där borta ligga papperen, som ni satt och skref på, när jag kom in. Jag får ju gå efter dem?"

Hvilken metamorfos hade väl skett med ho-

nom? Han fordrade. Han gaf sig icke. Han kände icke längre igen sig själf.

“Vänta — ack, vänta . . . inte än . . . hvad skall jag göra?” stammade hon, medan hon blef mycket blek.

Han såg hennes ångest, medan hon satte sig på pianostolen, ty han hade hämtat noterna och ställt dem på notställaren.

“Det är en sak till,” sade han, medan han böjde sig öfver henne och ordnade bladen efter siffrorna i hörnen, “jag är också ung, jag har också mina drömmar, kanske kan jag förstå dem bättre än er mor. Nu väntar jag.”

Han stod tätt bredvid henne. Tänk om det vore sant, att han kunde bedöma det bättre än modern — hennes första stora verk. Slutet sådant hon tänkt sig det, hade hon icke lyckats finna. Icke det mäktiga starka, allt öfvervinnande, som hon önskat, men hon kunde ju stanna förut. Där fanns dessutom en liten bit, som hon icke var nöjd med själf, den kunde hon hoppa öfver. Lyckligtvis blef det bättre längre fram, ja, riktigt bra, hon hade med sant artistiskt gehör förstått stegringens vikt. Hon skulle berätta honom historien om dessa takter. Hon hade legat vaken en natt, somnat in, drömt och vaknat af drömmen, och hela rummet var fullt af musik, och melodierna kommo af sig själfva. Men själfva drömmen skulle han aldrig få veta, utom ifall . . . nej, han skulle aldrig få veta den, men han skulle kanske förstå det och känna igen sig. Det var ju hans likgiltiga, drömmande, tankspridda elegans, som hade inspirerat henne, hans besynnerliga lojhet och villrådighet satt i toner.

Hon tvekade ej längre, hon slog an och började. Då och då såg hon upp på honom, för att se hvad han tyckte, och för hvarje gång strålade det i hans ögon och log kring hans läppar. Ibland sade han: “Jag tycker om det,” eller, “det är utmärkt.” Men sanningen att säga såg han också på den vackra böjningen af hennes hals och håret, som lockade sig kring örat.

Stycket var längre än han väntat. Med tysta steg gick han bort från pianot och slog sig ner i gungstolen. Han kom nära den stora klockan och han hörde, hur det knäppte i den. Det betydde, att den snart skulle slå. Han afskydde klockslag från sin första barndom, och han erinrade sig denna afsky nu. Han afskydde dem, som han afskydde de stora besluten, de afgörande vändpunkterna, som han afskydde de sista sidorna i en bok, hvilka han aldrig läste, som han afskydde amen i en predikan, hvilket han aldrig stannade för att höra. Klockslagen voro som handlingen, allvarsamma, oåterkalleliga.

Han kände igen sig i det hon nu spelade, och han ropade af fullaste hjärta: “Bravo, bravo,” glömsk af allt, utom det välbehag han kände vid denna musik, som bestod af famlande ansatser, liknande just dessa knäppningar i klockan, obestämda förebud och intet annat.

Detta bravo väckte skaparkraften inom henne. Nu fann hon toner, nu kunde hon bikta sig inför honom, nu kunde hon ändtligen sluta detta stycke, som hittills varit ett fragment, hon kunde fälla domen öfver allt det föregående, visa att det var torftigt, vacklande och halffärdigt. Ett ögonblick blef han öfvervåldigad af dessa tonmassor, af växlingen i uttrycket, rikedomen, som flödade öfver. Han kände, att hon skapat en bild af honom själf, af möjligheterna, som lågo obrukade, af tveksamheten, som hindrade framåtskridandet, men också slutligen af segern, som i det stora praktfulla slutackordet firade sin triumf.

Under spelet hade det gifvits stunder, då musklerna spände sig på hans armar, då en främmande energi grep honom och hotade att

växa honom öfver hufvudet. Kronans kaka väntade på honom, den var tillräcklig för två — men med hvad rätt blottade hon honom för sig själf, med hvad rätt fordrade hon af honom utan barmhärtighet, hvad han alltid dragit sig undan, med hvad rätt berättade hon honom, att han var en stackare.

Hon satt stilla vid pianot och väntade, att han skulle bryta tystnaden. Han gjorde det också.

“Fröken Isabel,” sade han, och hon reste sig och kom fram till bordet.

“Jag måste underrätta er om, att jag fått en befattning ner åt landet. Jag lämnar Stockholm i morgon. Detta är sista lektionen. Tillåter ni, att jag lämnar er detta.” Och han drog fram det lilla paketet ur sin bröstficka och lade det framför henne.

Hon stod ett ögonblick blek och stum, nästan som förlamad. Slutligen höjde hon armen, pekade på dörren och sade tonlöst: “Farväl, herr Werner.”

Han vände sig om och gick de få stegen. Det var en half sekund, men det var nog för att visa honom, att om han öppnade dörren, var han förlorad. Ett barndomsminne dök blixtnabbt upp för honom: “Hon skall vara honom till en hjälp.” Det strömmade genom hela hans varelse en hänförande känsla af mankraft. Han vände sig raskt om, gick hastigt emot henne med högburet hufvud och segerns märke på sin panna och nästan ropade emot henne de få orden: “Isabel, vill du bli min hustru?”

ETT OCH ANNAT OM RYDBOHOLM.

BLAND DE TALRIKA slott och herresäten, som i äldre och nyare tider vuxit upp i vårt nordiska Venedigs omedelbara närhet, intar det gamla Brahegodset Rydboholm en förnämlig plats både hvad historia och naturskönhet angår. Dess byggnadshistoria torde med säkerhet kunna anses sträcka sig upp till medeltidens slut och i sitt inre har det att uppvisa en följd af karaktäristiska och ståtliga rumsinteriörer från fyra århundraden. Vid dess namn är oupplösligt förknippadt minnet af Gustaf Vasa, som här på sin faders gods tillbringade många sköna ungdomsdagar. Från midten af 1500-talet har det tillhört en och samma ätt, Brahe-ätten, i hvars ägo det ännu befinner sig. Och den som en vacker sommar dag kommit med den lilla ångbåten glidande öfver Kyrkvikens klara vattenspegel och sett det hvita slottet långt borta på stranden höja sitt åldriga Vasatorn öfver ekars och lindars löfmassor, han glömmet ej lätt synen.

Norr om Stockholm något längre bort än Djursholm är Rydboholm beläget vid en väl skyddad vik af Stora Värtan. Det var godt, tyckte slottsherrarne i gamla tider, att bo långt in i skärgårds-labyrinten i en lugn undangömd vrå, dit fiendtliga flottor ej så lätt kunde finna vägen. Man byggde också gärna i de gamla tiderna sitt slott som ett befästadt torn, kvadratisk eller rektangulärt, med massiva murar. Åtskilliga exempel på dylika slottsbyggnader finnas ännu i vårt land såsom Vik i Uppland, Torpa i Västergötland m. fl. Till de mest orörda af dessa slags primitiva kärftva slott från 1400-talets slut höra det s. k. “Olden-

*Undertecknad, som jag
äro Grannes förmedling,
avser dessamma motorn
alla anspråk på en god
billeg och dragg tvätt och
suddning.*

*Jag borg Lethelius
utg. af lilla Hjilpulen och
Pöjijonen för kunnat i a*

burg” invid Axel Oxenstiernas stolta Tidö och “Vasatornet” vid Rydboholm. Båda dessa medeltida slott ha fått stå kvar att vittna om sin tids byggnadskonst, rär strax bredvid dem reste sig ståtligare och rymligare slott, gladare och vänligare barn af senare tider, då man hade mera lugn än under medeltiden att tillfredsställa hvad Ehrensvärd kallar “de glada behofven” och äfven ägde såväl större resurser och större fordringar som en mera kultiverad smak.

Vasatornet är Rydboholms stolthet och största märkvärdighet. Det står fritt alldeles intill det senare, under 1500-talet byggda stora slottet, från hvilket det skiljes blott genom en smal passage. Under det att den stora grannens öfre våning härjats af eld och sålunda mist sitt ursprungliga utseende, har Vasatornets öfvervåning, där Gustaf Vasa enligt traditionen skall hafva bott, bibehållits till våra dagar väsentligen i sitt prydliga 1500-talsskick.

Denna Gustaf Vasas våning, om vi få uttrycka oss så modernt, bestod af ett stort, hela husets bredd upptagande rum, till hvilket sluter sig en i det lilla hängtornet inrymd tornkammare, till hvilken ett par trappsteg föra upp från det stora rummet. Detta senares tak har tyvärr mistat sin gamla målade dekoration, af hvilken dock rester finnas kvar. Men där emot befinner sig den höga väggpanelen i rätt godt skick. Girlander och maskaroner, familje-

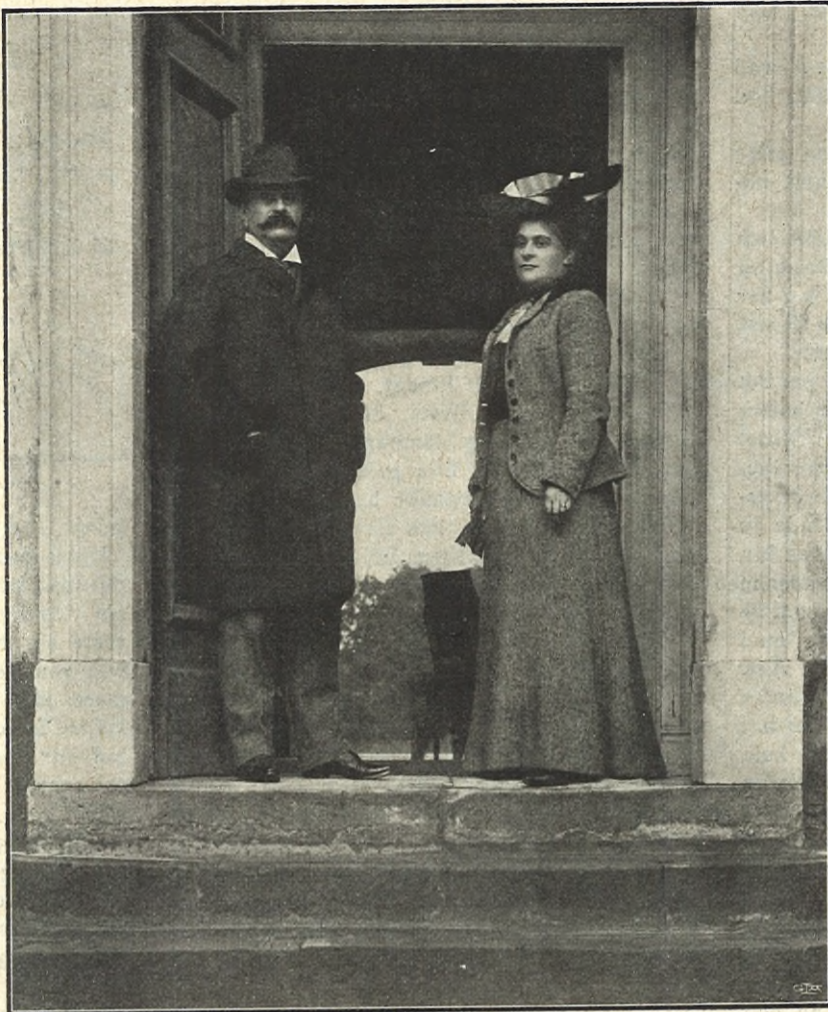

VASATORNET Å RYDBOHOLM. A. BLOMBERG FOTO.

porträtt (Gustaf Vasas syster Margaretha och hennes gemål, den i Stockholms blodbad halshuggne Joakim Brahe m. fl). romerska krigare, hermer med korslagda armar, beslagsornament o. s. v. fröjda här i klara brokiga färger betraktarens ögon. Allt är hållet i 1500-talets sirliga renässansstil, på samma gång så rik och så måttfull. Hur hemtrefliga se ej de djupa fönsternischerna ut, hur präktiga och handfasta de gamla stolarna, hur pittoresk ej den lilla låga tornkammaren, som är "helt och hållet inklädd med trä i grönt med röda lister!" På väggarna hänga ett

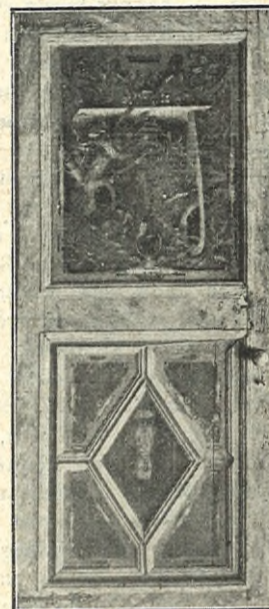

VÄGGFYLLNING I VASARUMMET.

GRAFVE MAGNUS BRAHE OCH GRAFVINNAN ANNA BRAHE, FÖDD NORDENFALK. A. BLOMBERG FOTO.

"Birgittarummet", så benämndt sannolikt efter Rydboholms första kända ägares Gösta Amundsson Stures hustru Birgitta Bielke, beläget i bottenvåningen å hufvudbyggnadens västra flygel och vetande åt parken, som utbreder sig bakom slottet. Upmark anser att en ännu bevarad stentafla med inskriften: "HER. PER. BRA. TIL. RYDBOHOLM. ÅREN EFTER CHRISTI BYRD 1548" samt bärande Brahevapnets två svarta örningar syftar på en vid denna tidpunkt af Gustaf Vasas systerson

DÖRR I VASATORNET, LEDANDE FRÅN DET STORA RUMMET IN TILL DEN LILLA TORKAMMAREN.

par väldiga gamla kartor öfver Asien och Afrika, och vid en vägg står en kolossal bröllopskista från 1500-talet, kommen från Lindholmen och sannolikt tyskt arbete, rikt färglagd och skulpterad med små karyatidpilastrar, ett midtfält framställande Bebådelsen och två adliga vapen. Vill man läsa en noggrannare beskrifning af dessa Vasarum, bör man slå upp framlidne intendenten Gustaf Upmarks stora arbete "Svensk Byggnadskonst 1530—1760", hvilket utkom i fjol. Upmark slutar sin beskrifning på följande sätt:

"Det är en anspråklös konst vi här möta, utan stora namn, men harmonisk och tilltalande. De båda små rummen, hvilka enligt traditionen bebotts af Gustaf Vasa — den lilla tornkammaren kallas till och med för hans "studer-kammare" — utgöra tillsammans en gemytlig tillflyktsort, afskild från den yttre världen men tillika med en härlig utsikt öfver sjön och trädgården. De bilda en förträfflig illustration till de verser af Horatius:

Beatus ille qui procul negotiis
Paterna rura bobus exercet suis*,

* Lycklig den som fjärran från affärsbestyr plöjer de fäderneärfda fälten med egna oxar.

hvilka ännu läsas öfver den enkla öppna spiseln. De vittna äfven om den smak för ett tillbakadraget, fridfullt lefnadssätt, som enligt hvad vi veta af andra källor, var utmärkande för slottsherrarne af den gamla Brahesläkten."

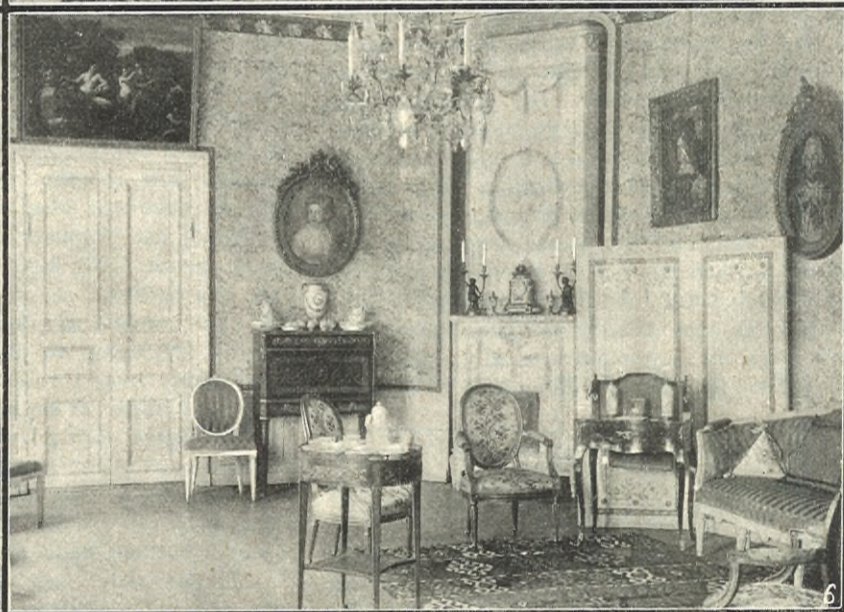
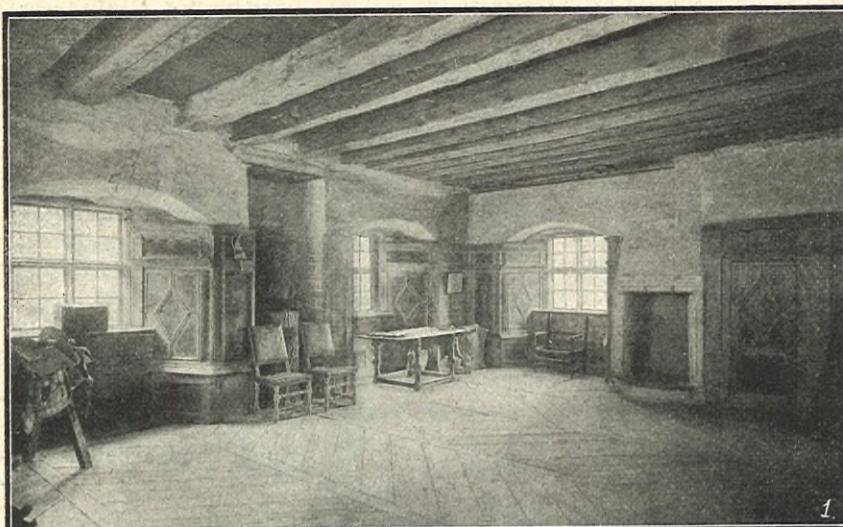
Närmast i rang efter Vasatornet kommer bland Rydboholms märkvärdigheter det s. k.

Pehr Brahe d. ä., till hvilken slottet vid midten af 1500-talet öfvergått, företagen nybyggnad, hvilken just skulle representeras af denna genom hvälfda rum med tjocka murar och sittbänkar i fönsternischerna utmärkta del af slottet, där Birgittarummet är beläget.

Äfven här mötes ögat af en högst stämningfull och egenartad interiör. Direkt på väggarna äro, tvifvelsutan under 1600-talet, målade stora löfträd, hvilkas kronor oförfäradtsträcka och böjasig öfver skarpa murkanter upp mot hvalfkappornas rundningar. Dessa målningar erinra lifligt om de bekanta väfda "skogstapeterna" från 1600-talet, af hvilka man kan se goda prof i Nationalmusei historiska rumsinteriörer. En målad ekkista daterad 1661 och försedd med Karl Gustaf Wrangels och hans hustru Anna Margareta von Haugwitz' vapensköldar hör till de intressantaste möblerna i Birgittarummet och har sannolikt kommit från Skokloster. Men till trefnaden och stämningen bidraga äfven den vackra pinnsoffan, spinnrocken och sländan, den öppna spiseln, där brasan glö-

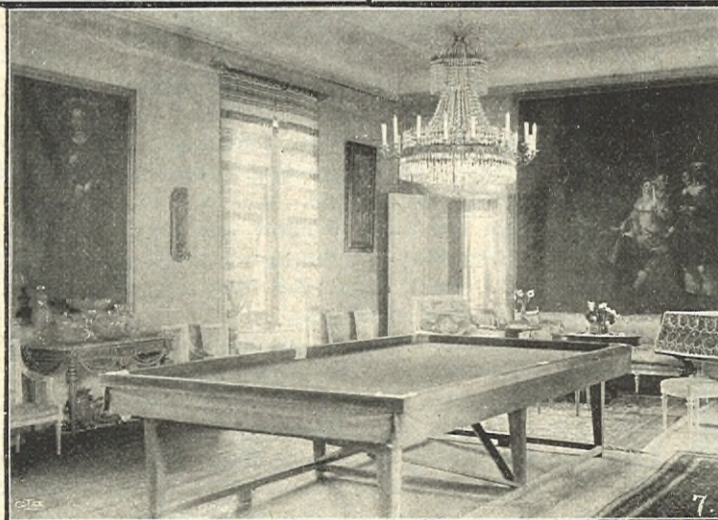
RYDBOHOLMS SLOTT FRÅN SJÖSIDAN.

INTERIÖRER FRÅN RYDBOHOLM.
1 OCH 2 VASARUMMET. 3. BIRGITTA-
RUMMET. 4. FAMILJERUMMET.

der, och kanske allra mest de många färgrika väfda dynorna och bonaderna, som uppmjuka bänkarna i fönstersmygerna och öfriga möblers hårda ytor. Bredvid Birgittarummet ligger "Familjerummet",* en stor sal prydd med Rydboholms samtliga ägares porträtt samt dekorerad, hvad väggar och dörrar angår, i rik 1600-talsstil, som starkt erinrar om Drottningholms karolinska salar. Taket är spändt med

* Dessa två rum kallades i gamla tider "lilla och stora frustugan". I den senare föddes Pehr Brahe d. y. och vigdes Abraham Brahe d. ä.

5. STORA SALONGEN.
6. GUSTAVIANSKA RUMMET.
7. BILJARDSALEN.

väf, på hvilken äro målade ornamentala fält med vulster, lagerkransar och akantusslingor i ljus ton, ett vissebilligt men ganska verkningsfullt dekorationsätt, som så mycket användts på Hedvig Eleonoras sköna slott på Lofön. På Rydboholm är taket i det stora rum i Vasatornet, hvilket upptar våningen under Vasarummen, prydt på liknande vis, och man tror sig ha åter-tunnit mästaren för dessa rumsdekorationer i en viss Heysuc, som likaledes utsmyckat predikstolen i den närbelägna Östra Ryds kyrka och där signerat sitt arbete.

Köp Vänersborgs Balskor!

Bästa svenska fabrikat!

Lätta! Eleganta! Hållbara!

Hvarje sula stämplad med vidstående fabriksmärke.

Tillverkas som specialitet efter Wienermetod af

Aktiebolaget

A. F. Carlssons Skofabrik,
Vänersborg.

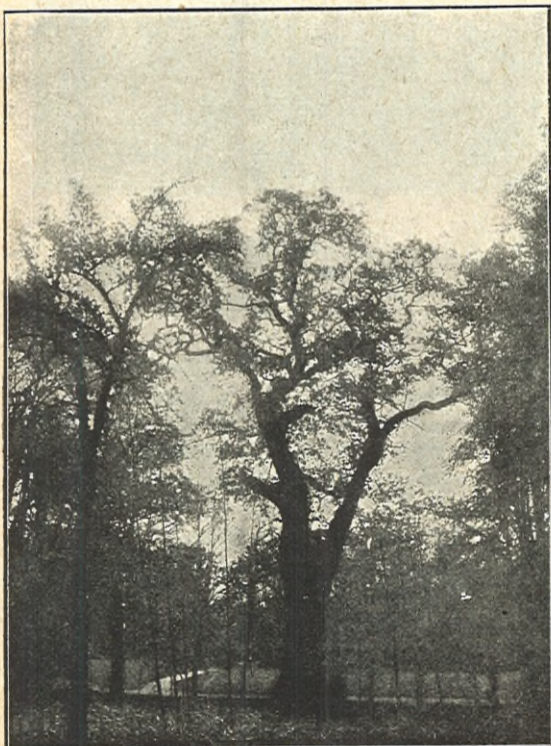
Försäljas i minut hos de flesta skohandlande i riket.

Stiga vi så från detta 1600-talsrum upp i öfre våningen, finna vi här bl. a. ett litet förtjusande *gustavianskt rum* samt *stora salongen*, hvilken af excellensen Magnus Brahe Karl Johans bekante vän, hvars porträtt finnes infäddt i en af väggarna, omdekorerades från den på 1750-talet anbragta rococostilen till empire. Under empire-tapeterna finnes emellertid kvar rococo's väggdekoration, som antages vara utförd af någon fransk konstnär och består af ramverk omslutande landskap med herdar och herdinnor, som äro något kinesiskt utstyrda — tiden älskade som bekant chinoiserier — och äro målade i en färg: ljusrött på hvit botten, en originell och läcker dekoration.

Här uppe i öfre våningen ligger äfven *Biljardsalen*, likaledes i empirestil.

Vi hafva nu genomvandrat slottet under vänlig ledning och många intressanta upplysningar af Rydboholms nuvarande ägare, kammarherren hos kronprinsen grefve Magnus Brahe och hans maka, grefvinna Anna Brahe, född Nordenfalk, och begifva oss ut i trädgården, där en Mercurius i brons midt i en grupp växter gör sitt glada luftiga språng liksom ut mot hafsviken nedanför. Jag uttrycker min förmodan att det måtte vara ett verk af Adriaen de Vries, samme skulptör, som utfört de många i Drottningholms park befintliga som krigsbyte af Karl X hemförda bronsstatyerna, och får då veta, att den bästa kännaren i vårt land af Adriaen de Vries' konstnärskap, förste hofintendenten dr John Böttiger just antar Adriaen de Vries som mästare till denna staty, som skulle vara ett ungdomsarbete af honom. På Rydboholm lär denna liffulla och dekorativa

VASAEKEN Å RYDBOHOLOM.

bronsfigur ej befunnit sig mera än omkring 100 år.

Den af excellensen Magnus Brahe anlagda engelska parken, som sträcker sig öfver 48 har, ler mot besökaren sitt älskvärdaste leende, medan de gamla anläggningarna med lindalléer och stora gräsplaner i den raka franska stilen imponera på honom genom sin ståtliga hållning. Gustaf Vasa skall hafva planterat tvänne ekar, af hvilka den ene ännu sträcker sina knotiga grenar lefvande mot himlen.

* * *

Helt nära Rydboholm ligger *Östra Ryds kyrka*, där det finnes ett par goda från Lucas Cranachs bekanta verkstad utgångna, alltså med de afbildade samtida, porträtt af Luther och Melanchton. Dessa bröstbilder, hvilka för några år sedan voro tillfälligt utställda i Nationalmuseum, utgöra sålunda ännu en dragningskraft för den konst- och naturvän, som vill med båt eller järnväg göra en liten afstickare från hufvudstaden till det af både konst och natur så rikt gynnade gamla minnesrika Brahedsgodset.

JOHN KRUSE.

LEONORA KRISTINA ULFELDT. EN HISTORISK MINNESBILD FÖR IDUN AF HANS EMIL LARSSON.

(Forts. från förra numret.)

DET SPORDES snart, huru hon förstod selsätta sig, hofvet blef nyfiket och skaffade sig genom en vakterska tillfälle att se hennes broderier. Konungen greps af medlidande och yttrade att man borde gifva henne någon selsättning, men drottningen förhindrade det. Emellertid befallde konungen, att man skulle från hovvets kök och källare gifva henne hvad hon önskade. Dyrbart blef för henne att hon nu två gånger i veckan erhöi konfekt och strösocker, ej för dettas egen skull, men därför att det var insvept i rent papper. Bläckberedde hon sålunda, att hon öfver ljuslågan höll en sked och afref sotet bland öl, och af en hönsfjäder formade hon sig med sin glasbit en penna. Nu kunde hon skriva och bevara det skrifna. Ja, hon förfärdigade till och med en bandväf af några kvistar, som gröna satts in till henne en pingst. Af en del lera, som glömts kvar i cellen, bildade hon skålar, urnor och bilder af sin bevakning. En sålunda bildad bågare försåg hon med konungens och drottningens namn och förmådde slottsfogden att öfverbringa den till konungaparet. Han visste icke att det var en böneskrift han framförde; i botten hade nämligen fången inristat en bön om nåd. Den oförsonliga drottningen blef ond på slottsfogden, men konungen ursäktade honom och gömde bågaren i sin konst-kammare.

Efter några år förbättrades hennes förhållanden något. Slottsfogdarne lånade henne böcker, däribland en tysk bibel, i hvilken hon fann stor glädje, och smärre ting kunde hon få för betalning, såsom knif, sax, lin silke o. s. v., så att hon nu ej behöfde sakna selsättning. Med mat och vin hade man redan förut rikligen försett henne och alltid delade hon med sig åt sina medfångar.

Fredrik III dog 1670, då hon suttit 7 år i fängelse, och ett svagt hopp om ändring i hennes öde väcktes nu i hennes själ. Visserligen hade han ej visat sig oförsonlig, utan ofta ådagalagt medlidande med sin olyckliga syster. Det var hans drottning, hvars hat ej kunde mildras, och man kunde nu hoppas, att hennes inflytande skulle upphöra, Men det skedde icke. Fastän Kristian V, den nye konungen, gärna ville lindra sin fasters lott, fastän flere

främmande makter framställde förböner för henne och konungen till och med vid ett tillfälle lofvat sin gemål skänka henne friheten, vågade han dock icke handla i strid mot sin myndiga moders vilja, och Leonora Kristina satt kvar i fängelset.

Men han mildrade dock ytterligare detta och anslog åt henne en årlig summa att förfoga öfver efter behag. Det mesta använde hon till inköp af böcker, i synnerhet historiska arbeten. Men hennes tid utfylldes till största delen af litterära arbeten. Redan förut hade hon sysslat härmed, öfversatt dikter i synnerhet från spanska och franska samt nedskrifvit skildringar ur sitt eget skiftesrika lif, af hvilka flere dessvärre gått förlorade. I fängelset utarbetade hon en självbiografi, afsedd för ett tyskt arbete om lärda kvinnor, hon arbetade på ett verk om utmärkta kvinnor kalladt "Heltinders Pryd", af hvilket man har kvar en afdelning, som handlar om "Förnuftiga, stridbara, regerande hjältinnor", hon skref på danska och tyska dikter hufvudsakligen af religiöst och moraliskt innehåll, uttryckande hennes gudsfruktan och undergifvenhet under sitt öde. Hennes förnämsta arbete är dock det, hvori hon tecknar sin fångenskap, "Jammersminde", ett arbete af bestående värde i Danmarks litteratur. Hvad hon där skildrar är blott de få personer af bevakningen, med hvilka hon kom i beröring, helt vanliga och hvardagliga personer, blott de små enkla tilldragelser, som kunde tima i ett enformigt fängelseliv, men så fin och skarp är hennes iakttagelse, så lefvande och åskådlig hennes skildring, att allt detta vinner ett fängslande intresse. Mest värde har boken dock genom hennes egen storslagna personlighet, som lefvande träder oss till mötes på hvarje sida med sitt af olyckan obrutna och förädlade mod, sin kraftiga vilja, sitt klara omfattande förstånd, sin trofasta kärlek och sin allvarliga gudsfruktan, liksom äfven fel, hennes starka själfkänsla och hennes häftighet, som hon dock allvarligt bekämpade, träda fram.

Ändtligen slog dock äfven för henne befrielsens stund. År 1685, då hon tillbragt 22 år i fängelset, dog hennes oförsonliga fiende änkedrottningen. Kort härfpå underskref konungen en befallning om hennes frigifning. Då slottsfogden bragte henne ordern härom, frågade han, om hon ville, att han skulle lämna dörren öppen, då han gick. Men huru högt hon i de gångna 22 åren längtat efter friheten, huru dyrbar hvarje minut af densamma var, huru mycket än hennes hjärta svällde af glädje att få lämna dessa stängande murar och bommar bakom sig, hon ville ej smyga sig bort såsom en vanlig förbrytare, utan i stolt medvetande af att hafva lidit oskyldig förklarade hon, att hon ville komma ut "med manér", och hon satt också kvar, till dess hennes systerdotter på aftonen afhämtade henne i sluten karet.

Ännu 13 år lefde Leonora Kristina, och hon tillbragte dem i stor stillhet och tillbakadragenhet på Maribo kloster, som af konungen anvisats henne till uppehållsort. Hennes verkamma ande var sig lik till det sista, och hon arbetade jämt, isynnerhet med författarskap och broderier, i hvilket hon var mästare. Hon fick äfven tillåtelse att här mottaga sina barn och barnbarn, och en dotter tillbragte de sista åren samman med henne. Mer än en skånsk adelssläkt räknar henne bland sina förfäder. Det hårda straff hon lidit, och noga sedt lidit oskyldigt, det sätt hvarpå hon burit sina olyckor och hennes imponerande personlighet hade omstämt folkmeningen till hennes förmån, och under sina sista år var hon ett föremål för allmän aktning och vördnad. Den allvarliga gudsfruktan, som i fängelset uppehållit

Händer det att Ni eller Eder tjänare får för mycket med rengöring på en gång? Det första Ni då tänker på är väl att skaffa någon till hjälp?

Låt "Tomten" hjälpa Eder!

Han är alltid redo och nekar aldrig sin tjänst. Ni kan träffa honom i närmaste speceributik, och är hans namn Kraft-skur-pulver. Har Ni en gång blifvit bekant med honom, vill Ni ej sedan gerna skiljas från honom, utan håller Ni på honom som på den trognaste trotjänare.

Hvad han är särdeles skicklig i är att

skura golf, bord, bänkar och hyllor,
rengöra och **polera** emalj-, järn, koppar- och bleckkärl,
diska flottiga och smetiga tallrikar, fat och alla andra orena kökskärl,
göra gamla fotogén- och gaskök att se ut som nya,
skura knifvar,
tvätta smutsiga händer och mycket mera annat liknande.

Trötta således ej ut Eder eller Eder jungfru onödigtvis, när Ni för 10 öre kan få en så värdefull, villig och behaglig medhjälpare som Lagermans Kraft-skur-pulver "Tomten".

DE SVENSK-TYSKA TRAKTATSUNDERHANDLARNES UTFLYKT TILL FALUN. GRUPPBILD AF DELTAGARNE FÖRE NEDSTIGANDET I GRUFVAN. FOTO FÖR IDUN AF MÄRTHA BOHMAN. DE TRE DAMERNA, SOM INBJUDITS ATT DELTAGA I NEDFARTEN OCH LUNCHEN I GRUFVANS DJUP, ÄRO FRÅN VÄNSTER RÄKNADT: BORGMÄSTARINNAN CORNELIUS SAMT FRÖKNARNA SELMA LAGERLÖF OCH HOLMQUIST

ARBETSSTUGORNAS UTSTÄLLNING Å »NATIONAL». A. BLOMBERG FOTO.

UR DAGSKRÖNIKAN.

ARBETSSTUGORNAS UTSTÄLLNING. Stockholms arbetsstugor för barn har nyligen haft anordnad en försäljning af sina alster i Nationals spegelsal, och det var glädjande att se, med hvilken omsorg och händighet dessa små alster — leksaker, borstarbeten, vantar, tofflor, korgarbeten m. m. — voro utförda af de ungas händer.

Vi meddela här ett par interiörer från den trefliga utställningen.

SVENSKA MOTORBÅTAR I LONDON. Aktiebolaget Sjöexpress i Stockholm utställer tvänne motorbåtar

å den automobil- och motorbåtsutställning, som öppnades i Olympia i London den 17 d:s. Ett med bladväxter särdeles vackert arrangeradt stånd har anordnats af firmans engelska agenter herrar Wilhelm Meinhart & Co i London. Besökare i tusental hafva aflagt en visit ombord å den 37 fot långa salongsbåten med skrof af svenskt stål. Priset å denna särdeles

treffligt inredda båt med en 12 hk. benzinmotor är 475 pd. sterling. Den andra båten är en kravellbyggd motorbåt med en 15 hk. benzinmotor.

Utställningen är den största och förnämsta, som hittills hållits i England och står under konung Edwards patronage. Den är anordnad af Motor-Manufacturers & Traders Society.

Utställningen har under tiden 17—25 november besökts af i medeltal öfver 20,000 personer dagligen.

STOCKHOLMS SKARPSKYTTEFÖRENINGES ÅRSFEST ägde på lördagen rum i källaren Runans stora festvåning under liflig anslutning från Föreningens medlemmar.

Stora salen hade festligt smyckats med flaggor och vimplar och i fonden hade en byst af konungen placerats. Föreningens ordförande, kapten Trana, öppnade festen samt öfverlämnade ordet åt redaktör Hellkvist, som höll ett hälsningstal hvori han betonade den frivilliga skytterörelsens stora betydelse för foster-

FRÅN MOTORBÅTUTSTÄLLNINGEN I LONDON. AKTIEBOLAGET SJÖEXPRESS' I STOCKHOLM UTSTÄLLDA BÅTAR.

FRÅN STOCKHOLMS SKARPSKYTTEFÖRENINGIS FEST Å RUNAN DEN 25 NOV.

landets försvar samt omnämnde den stora utveckling, denna rörelse tagit under de senaste åren. Talaren slutade med att utbringa ett lefve för fäderneslandet, hvilket åtföljdes af fyra hurrarop samt fanfarer. En dubbelkvartett utförde härpå några fosterländska sånger, hvarpå prisutdelningen förättades af kapten Trana. Bland pristagarne märktes flere gossar i åldern 12—14 år, hvilka, då de mottogo sina pris, hälsades med kraftiga applåder. Vi meddela här ofvan en bild från den stämmingsfulla festligheten.

BLINDA HÖNOR. FÖR IDUN AF ELIN WÄGNER.

DET knackade. En helt ung flicka stack in hufvudet genom dörren.

— Jag kommer in, antingen du vill eller ej.

— Är det Lotte? Då lönar det sig inte att söka hindra dig.

— Nu tar jag af mig kappan, sade Lotte, ty jag ämnar prata och ge mig god tid.

— Det behöfver du inte tala om för mig, kära Lotte.

— Inga spetsigheter, Lily! Får jag se på dig. Du ser ju riktigt kry ut, och fastrarna, som förklarar, att du var så dålig. Dina kinder äro alldeles röda och ögonen så glada och glänsande. Vet du, du ser ut, som om någon alldeles nyss hade kysst dig, någon, som du höll rysligt mycket af.

— Hör på, lilla fröken! Har man sett sig i spegeln efter en sådan procedur, så man vet, hur man tar sig ut, när "någon kysst en, som man håller rysligt mycket af"? Lotte, du förskräcker mig.

— Låt mig inte göra det för all del. Ligger du hela dagen på chäslongen som nu och tar dig bra ut? Detta är väl dina nya *dressing-gown* från Peter Robinson? Har hört talas om den i staden. Klär dig utmärkt. Kan slå vad att du gett minst fyra guineas för den.

— Sex och en half, utom tullen, kära Lotte!

— Du är dig då lik, Lily. Hvilket räntelöst kapital! Din husläkare är ju gift, och förresten är du ju...

— Nyss skild från min make, menar du? Riktigt. Men min älskade kusin, detta är ju blott ett nytt skäl för mig att förströ mig med en *dressing-gown* från Peter Robinson. Är det för mycket med 6 guineas, 6 shillings 6 d., om det kan lindra hjärtekvalen? Fru Lilys ton var litet bitter bakom skämtet.

— Förlåt, sade Lotte. Hennes ansikte hade mulnat lite för ett ögonblick, nu lyste det åter upp.

— Vet du, jag kan hälsa dig från Georg. Han kom om hörnet just som jag var vid din port.

Fru Lily höjde nästan omärkligt på ögonbrynen.

— Han gick gårdsvägen således, mumlade hon.

— Jag frågade honom, om han inte ville följa med upp och se till dig, efter som du var litet dålig. Men han bad, att jag skulle hälsa dig så mycket, han hade inte tid.

— En medicinare, som inte har tid! Den obotfärdiges förhinder naturligtvis, sade fru Lily med ett litet skratt.

— Så skall du inte säga, förmanade Lotte. Georg tycker riktigt bra om dig, Lily. Han har tyckt det varit så synd om dig, för att du skulle behöfva skiljas från din man.

— Åh, har han? Så vänligt af Georg, svarade fru Lily med en glimt i ögat. Men, Lotte, hvad skrattar du åt?

— Ursäkta mig, Lily, det kom för mig något så löjligt, när vi talade om Georg. Det är om dig och mig och honom, och jag vill bra gärna tala om det, men jag är litet rädd att du blir pikerad. Gör du?

— För all del, sade fru Lily. Allting om "dig och mig och Georg" intresserar mig naturligtvis ofantligt. Hon tog en liten kristallskål från bordet. En karamell? Eller skall jag säga till om té åt dig?

— Inte något té, jag ber. Jo, ser du, Lily, uppriktigt sagt äro fastrarna vid det rysligaste lynne, emedan de fått för sig att du... att Georg är förtjust i dig!

— Att jag "fångat stackars käre Georg", menar du?

— Ja; hur visste du? De äro alldeles i upplösningstillstånd. De gråla, och de förtala dig alldeles förfärligt. De våga sig irte på Georg direkt, men, du milde, hvad vi pika honom!

— Äfven du, Lotte?

— Ja visst, det hela är så galet som möjligt, och jag hjälper till att göra det värre. Jag har ett rysligt skämt med mina gamla blinda hönor till fastrar. Så här ungefär:

— Kan faster Malin tro, att jag mötte Georg och Lily härom kvällen, och de voro

så upptagna af hvarandra, att de icke sågo mig. — Hvad säger lilla Lotte? Är det inte rysligt. Ja, jag kunde väl tro att det inte är för inte som Georg äter så dåligt och är så mycket ute om kvällarna och ser så dystert ut. Stackars Georg! Och så gråta vi bägge två, faster Malin och jag. — Så kommer faster Fina: vår husjungfru har sett Georg på Lilys gata två gånger. Och det var Lilys stil på brevet, som Georg fick i går. Den rysliga Lily! Och så tala vi så illa vi kunna om dig, faster Fina och jag. Det är ett fullt spektakel.

Lotte skrattade, så att tårarna kommo henne i ögonen.

— Är det inte komiskt?

— Tycker du, att jag skall finna det komiskt, att fastrarna äro så onådiga på mig. Förresten kan jag inte begripa...

— Åhjo, Lily, det kan du nog. Med deras principer...! Den som tager en fränskild till hustru, du vet.

Fru Lily gjorde en grimas, men det såg inte Lotte.

— Dumma lilla kräk, tänkte hon "den, som tager en fränskild..." Som om jag skulle kunna få Georg, utan att låta skilja mig först — — —

— Emellertid är jag färdig att välsigna fastrarna för deras blindhet och lättrogenhet. Nu dra vi dem så stilla vid näsan Georg, och jag, fortfor Lotte, triumferande.

— Georg och du? För första gången under samtalet visade fru Lily något större intresse.

— Ja, just Georg och jag, kom det i jublande fart från Lotte. Ty Georg och jag vi älska hvarandra mer än några andra i Stockholm och ha varit förlofvade en hel vecka! Och tack vare dig, Lily, låta fastrarna oss vara tillsammans så mycket vi vilja. Vi kunna ju gå ut och gå och på teatern och åka skidor och äta middag på Djursholm och ha ett rent himmelrike alla dagar, utan att de miss-tänka något. Gjorde de det, så bums förkläden, eklatering, kontroll och slut på allt roligt. Nu ha vi vårt i fred, till dess Georg får praktik. Kära Lily, jag är dig så tack-sam, för att du är så vacker, att de tro, att Georg måste vara kär i dig! — Hur var det? Fick du en karamell i halsen? Gick den genast ner?... Du är väl inte stött, Lily, för att jag varit litet bedräglig. Det händer jag får samvetskval, när jag håller med fastrarna mot bättre vetande. Tänkte därför jag skulle tala om allt för dig och be dig inte tycka illa vara — —

— Vet Georg om den roll jag spelar i historien? frågade fru Lily sakt.

— Georg, nej för all del, inte det ringaste. Jag har inte vågat tala om för honom ens hvad fastrarna tro och tycka. Han har en sådan egard för dig, han skulle bli mycket missnöjd, om han visste, att ditt namn på något sätt vore inblandadt.

— Åh, det tror jag inte du behöfver vara rädd för, trots den omtalade aktningen. Du träffar honom väl i kväll? Hälsa honom då från mig, att du talat om allt samman för mig i dag och glöm inte att säga, att jag fann det... vara... den... lustigaste... historia...

— Men Lily, hur kunde du? I tusen bitar, den vackra skålen! Och alla karamellerna på mattan. Vänta litet, ligg stilla så, skall jag... Gud i himmelen, Lily — med ett skrik — du är hvitare än dina kuddar, och dina ögon äro grufliga... hvarför tar du mig så hårdt i armen? du gör mig illa. Dö inte genast, säg något först, nej, säg det inte, det är inte sant, det är omöjligt att Georg... du kan inte mena att...

— Jo.